DIAGNOZA

POTRZEB, POTENCJAŁU I AKTYWNOŚCI

SPOŁECZNO-KULTURALNEJ

SENIORÓW

GMINY CZASTARY

Czastary, 2026r.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
NARODOWE CENTRUM KULTURY
DOM KULTURY+
GOK CZASTARY
Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Narodowego Centrum Kultury Dom Kultury+ Edycja 2026

SPIS TREŚCI

1. Wstęp…… 3

2. Charakterystyka Gminy Czastary…… 4

3. Cel diagnozy…… 6

4. Metodologia badań…….. 7

5. Kim są seniorzy w Gminie Czastary?…….. 9

6. Wyniki diagnozy…… 11

6.1 Aktywność społeczna seniorów…… 11

6.2 Potrzeby kulturalne seniorów…… 12

6.3 Bariery uczestnictwa w życiu społecznym i kulturalnym…… 13

6.4 Miejsca spotkań i integracji…… .. 14

6.5 Tradycje, zwyczaje i lokalne dziedzictwo……..15

6.6 Potencjalni liderzy i osoby aktywne społecznie…… 16

6.7 Pomysły na inicjatywy oddolne…… 17

7. Potencjał lokalny i zasoby społeczne…… 18

8. Wnioski i rekomendacje…… 19

9. Podsumowanie…… 20

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
NARODOWE CENTRUM KULTURY
DOM KULTURY+
Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Narodowego Centrum Kultury Dom Kultury+ Edycja 2026

1. WSTĘP

Diagnoza potrzeb, potencjału i aktywności społeczno-kulturalnej seniorów została przeprowadzona w ramach programu Dom Kultury + Edycja 2026 - Inicjatywy Lokalne, realizowanego przez Gminny Ośrodek Kultury w Czastarach. Program ten zakłada aktywne włączanie mieszkańców w życie kulturalne oraz wspieranie oddolnych inicjatyw społecznych. Jego celem jest nie tylko organizowanie wydarzeń kulturalnych, ale przede wszystkim budowanie relacji, rozwijanie współpracy i tworzenie przestrzeni, w której mieszkańcy mogą mieć realny wpływ na działania realizowane w swojej gminie.

Niniejsza diagnoza została ukierunkowana przede wszystkim do seniorów, którzy stanowią ważną część lokalnej społeczności. To grupa posiadająca bogate doświadczenie życiowe, wiedzę o historii miejscowości, lokalnych tradycjach i zwyczajach, a także potencjał do angażowania się w działania społeczne i kulturalne. Celem diagnozy było poznanie potrzeb, zainteresowań, oczekiwań oraz potencjału mieszkańców w wieku senioralnym. Ważnym elementem było również rozpoznanie miejsc spotkań seniorów, lokalnych tradycji, aktywnych grup społecznych oraz osób, które cieszą się zaufaniem mieszkańców i mogą stać się inicjatorami działań realizowanych w ramach programu.

Proces diagnostyczny opierał się przede wszystkim na bezpośrednim kontakcie z mieszkańcami. Wykorzystano ankiety, rozmowy indywidualne oraz obserwację, dzięki którym seniorzy mogli podzielić się swoimi opiniami, potrzebami i propozycjami dotyczącymi życia społecznego oraz kulturalnego w gminie. Przeprowadzone działania pozwoliły nie tylko zebrać informacje na temat oczekiwań mieszkańców, ale również wskazać zasoby społeczne i kulturowe obecne w lokalnym środowisku. Szczególną uwagę zwrócono na aktywność seniorów, ich gotowość do współpracy oraz możliwości włączania się w inicjatywy służące integracji i rozwojowi społeczności lokalnej.

Wyniki diagnozy stanowią punkt wyjścia do dalszych działań realizowanych w ramach programu Dom Kultury+ oraz do przygotowania konkursu na inicjatywy lokalne, których autorami i współtwórcami będą mieszkańcy Gminy Czastary.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
NARODOWE CENTRUM KULTURY
DOM KULTURY+
Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Narodowego Centrum Kultury Dom Kultury+ Edycja 2026

2. CHARAKTERYSTYKA GMINY CZASTARY

Gmina Czastary położona jest w południowo-zachodniej części województwa łódzkiego, na terenie powiatu wieruszowskiego. Sąsiaduje z gminami Łubnice, Biała, Sokolniki, Bolesławiec oraz Wieruszów. Administracyjnie gmina podzielona jest na 11 sołectw: Czastary I, Czastary II, Józefów, Kąty Walichnowskie, Przywory, Krajanka, Jaworek, Radostów, Parcice, Krzyż oraz Kniatowy. Siedzibą władz samorządowych są Czastary, które stanowią lokalne centrum administracyjne, usługowe i społeczne gminy.

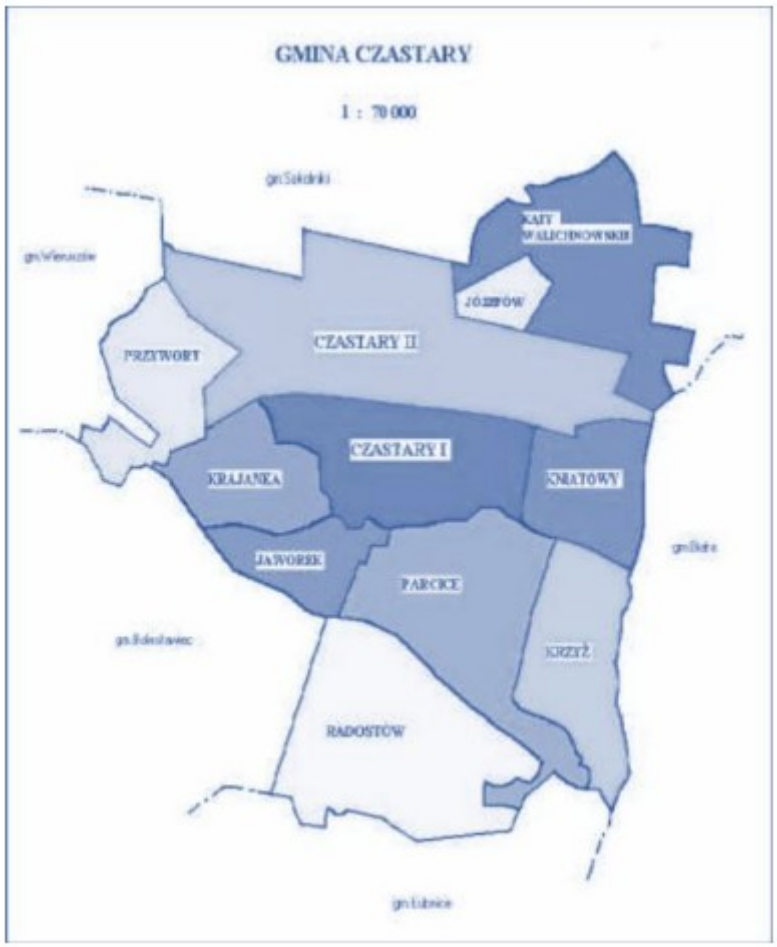

Mapa Gminy Czastary

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
NARODOWE CENTRUM KULTURY
DOM KULTURY+
Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Narodowego Centrum Kultury Dom Kultury+ Edycja 2026

Gmina Czastary ma charakter typowo wiejski. Jej rozwój od wielu lat związany jest przede wszystkim z rolnictwem oraz działalnością prowadzoną przez mieszkańców. Użytki rolne zajmują ponad 73% powierzchni gminy, natomiast lasy około 23%. Struktura ta wpływa zarówno na sposób życia mieszkańców, jak i charakter relacji społecznych występujących na terenie gminy.

Społeczność lokalna opiera się w dużej mierze na bezpośrednich kontaktach, relacjach sąsiedzkich oraz aktywności mieszkańców skupionej wokół poszczególnych miejscowości. Ważną rolę odgrywają lokalne organizacje, parafie, jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych, Koła Gospodyń Wiejskich, szkoły oraz instytucje kultury. To właśnie wokół tych środowisk koncentruje się wiele działań integracyjnych i społecznych. Istotnym elementem życia społecznego gminy są seniorzy. To grupa mieszkańców posiadająca bogate doświadczenie życiowe, znajomość historii swoich miejscowości oraz wiedzę o lokalnych tradycjach i zwyczajach. Wielu seniorów nadal aktywnie uczestniczy w życiu społecznym, angażując się w działalność organizacji lokalnych, wydarzenia kulturalne oraz inicjatywy integrujące mieszkańców. Wiejski charakter gminy sprawia, że szczególnego znaczenia nabierają działania prowadzone blisko miejsca zamieszkania mieszkańców. Dla wielu osób, zwłaszcza seniorów, ważna jest dostępność wydarzeń w najbliższym otoczeniu oraz możliwość uczestniczenia w życiu społecznym bez konieczności pokonywania dużych odległości. Z tego względu poznanie potrzeb, oczekiwań oraz potencjału seniorów stanowi ważny element planowania działań kulturalnych i społecznych na terenie Gminy Czastary.

Przeprowadzona diagnoza została ukierunkowana na rozpoznanie aktywności, potrzeb i zasobów mieszkańców w wieku senioralnym, a także na odkrywanie osób, miejsc i inicjatyw, które mogą przyczynić się do dalszego rozwoju lokalnej społeczności.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
NARODOWE CENTRUM KULTURY
DOM KULTURY+
Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Narodowego Centrum Kultury Dom Kultury+ Edycja 2026

3. CEL DIAGNOZY

Głównym celem przeprowadzonej diagnozy było poznanie potrzeb, zainteresowań, potencjału oraz aktywności społeczno-kulturalnej seniorów zamieszkujących Gminę Czastary. Istotnym założeniem było również rozpoznanie lokalnych zasobów społecznych i kulturowych, które mogą stać się podstawą do realizacji oddolnych inicjatyw mieszkańców w ramach programu Dom Kultury+.

Proces diagnostyczny miał służyć nie tylko zebraniu informacji o oczekiwaniach seniorów wobec oferty kulturalnej, ale również odkrywaniu ich doświadczeń, pasji, umiejętności oraz gotowości do współtworzenia działań na rzecz lokalnej społeczności. Szczególną uwagę poświęcono osobom aktywnym społecznie, lokalnym liderom, a także miejscom i środowiskom, które odgrywają ważną rolę w życiu mieszkańców.

Diagnoza miała również pomóc w odpowiedzi na pytania:

- jakie są potrzeby i zainteresowania seniorów w Gminie Czastary,
- jakie czynniki zachęcają lub utrudniają seniorom udział w życiu społecznym i kulturalnym,
- gdzie seniorzy najczęściej spotykają się i integrują,
- jakie tradycje, zwyczaje i elementy lokalnego dziedzictwa są dla nich ważne,
- jakie osoby, grupy i organizacje cieszą się zaufaniem mieszkańców oraz mogą wspierać realizację działań społecznych i kulturalnych,
- jakie pomysły na inicjatywy oddolne pojawiają się wśród mieszkańców,
- w jaki sposób seniorzy chcieliby angażować się w życie swojej miejscowości i gminy.

Cele szczegółowe diagnozy:

1. Poznanie potrzeb i oczekiwań seniorów dotyczących życia społecznego i kulturalnego.
2. Rozpoznanie potencjału, talentów i zainteresowań mieszkańców w wieku senioralnym.
3. Identyfikacja lokalnych liderów, grup nieformalnych oraz osób gotowych do współtworzenia inicjatyw.
4. Rozpoznanie miejsc spotkań i aktywności seniorów na terenie gminy.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
NARODOWE CENTRUM KULTURY
DOM KULTURY+
Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Narodowego Centrum Kultury Dom Kultury+ Edycja 2026

5. Zebranie informacji na temat lokalnych tradycji, zwyczajów i wartości ważnych dla mieszkańców.
6. Określenie barier utrudniających uczestnictwo seniorów w działaniach społecznych i kulturalnych.
7. Zebranie pomysłów i inspiracji, które mogą zostać wykorzystane podczas realizacji inicjatyw lokalnych.
8. Wzmocnienie dialogu pomiędzy instytucją kultury a mieszkańcami oraz zwiększenie udziału seniorów w planowaniu przyszłych działań.

4. METODOLOGIA BADAŃ

Proces diagnozy został przeprowadzony z wykorzystaniem metod jakościowych i ilościowych, co pozwoliło na uzyskanie możliwie szerokiego obrazu potrzeb, zainteresowań oraz potencjału seniorów zamieszkujących Gminę Czastary. Zastosowanie kilku różnych narzędzi badawczych umożliwiło zebranie informacji pochodzących z różnych źródeł, a także porównanie i uzupełnienie uzyskanych wyników. Badania zostały przeprowadzone na terenie Gminy Czastary, ze szczególnym uwzględnieniem osób starszych, będących ważną częścią lokalnej społeczności. Działania diagnostyczne realizowano podczas wydarzeń organizowanych na terenie gminy, spotkań z mieszkańcami oraz w miejscach, w których seniorzy na co dzień funkcjonują i spędzają czas.

Ankieta diagnostyczna

Jednym z podstawowych narzędzi badawczych była anonimowa ankieta skierowana do seniorów. Ankieta zawierała przede wszystkim pytania zamknięte, umożliwiające szybkie i łatwe udzielanie odpowiedzi, a także kilka pytań otwartych pozwalających na zgłaszanie własnych pomysłów i opinii.

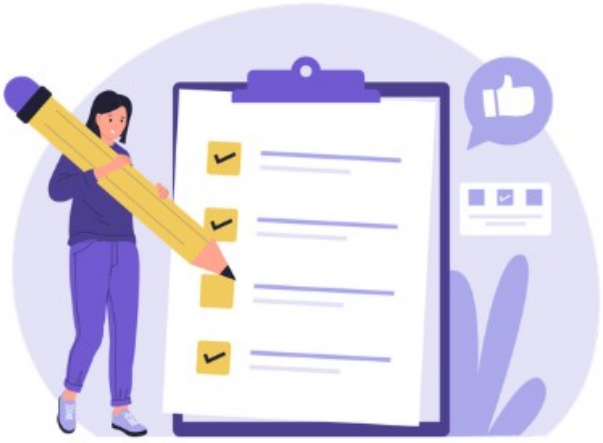

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
75 NARODOWE CENTRUM KULTURY
DOM KULTURY+
GOK CZASTARY
Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Narodowego Centrum Kultury Dom Kultury+ Edycja 2026

Pytania dotyczyły między innymi:

- aktywności społecznej i kulturalnej seniorów,
- zainteresowań i potrzeb mieszkańców,
- miejsc spotkań i integracji,
- barier utrudniających udział w wydarzeniach,
- lokalnych tradycji i zwyczajów,
- gotowości do współtworzenia działań społecznych i kulturalnych,
- współpracy z lokalnymi liderami, organizacjami i grupami społecznymi.

Ankiety były dystrybuowane podczas wydarzeń skierowanych do seniorów oraz w miejscach odwiedzanych przez mieszkańców gminy.

Rozmowy indywidualne

Najważniejszym elementem diagnozy były bezpośrednie rozmowy z mieszkańcami. Prowadzono je zarówno podczas wydarzeń organizowanych przez Gminny Ośrodek Kultury, jak i podczas codziennych kontaktów z mieszkańcami w poszczególnych miejscowościach. Rozmowy miały charakter swobodny i pozwalały na lepsze poznanie doświadczeń, potrzeb oraz oczekiwań seniorów. Dzięki tej metodzie możliwe było również odkrywanie lokalnych zasobów, aktywnych mieszkańców, osób cieszących się zaufaniem społeczności oraz potencjalnych liderów inicjatyw oddolnych.

Skrzynka pomysłów

W ramach diagnozy uruchomiona została również „Skrzynka Pomysłów”, za pośrednictwem której mieszkańcy mogli anonimowo zgłaszać swoje propozycje działań, wydarzeń oraz inicjatyw, które ich zdaniem warto realizować na terenie gminy. Metoda ta umożliwiła udział w diagnozie również osobom, które nie chciały lub nie mogły uczestniczyć w bezpośrednich spotkaniach.

Obserwacja środowiska lokalnego

Uzupełnieniem prowadzonych badań była obserwacja życia społecznego gminy. Szczególną uwagę zwracano na miejsca spotkań seniorów, aktywność mieszkańców, współpracę pomiędzy lokalnymi grupami oraz rolę organizacji i liderów działających w poszczególnych miejscowościach. Obserwacja pozwoliła lepiej zrozumieć funkcjonowanie społeczności lokalnej, a także zidentyfikować miejsca i osoby posiadające potencjał do realizacji działań w ramach programu Dom Kultury +.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
NARODOWE CENTRUM KULTURY
DOM KULTURY+
Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Narodowego Centrum Kultury Dom Kultury+ Edycja 2026

Analiza zgromadzonych danych

Zebrane informacje pochodzące z ankiet, rozmów, skrzynki pomysłów oraz obserwacji zostały poddane analizie. Pozwoliła ona określić najważniejsze potrzeby seniorów, wskazać lokalne zasoby społeczne i kulturowe oraz sformułować rekomendacje dotyczące dalszych działań realizowanych przez Gminny Ośrodek Kultury w Czastarach. Uzyskane wyniki stanowią podstawę do przygotowania konkursu na inicjatywy lokalne oraz tworzenia oferty kulturalnej odpowiadającej rzeczywistym potrzebom mieszkańców gminy.

5. KIM SĄ SENIORZY W GMINIE CZASTARY?

Seniorzy stanowią ważną część społeczności Gminy Czastary. Są nie tylko uczestnikami życia społecznego i kulturalnego, ale również osobami posiadającymi wiedzę o historii miejscowości, lokalnych tradycjach oraz przemianach zachodzących na przestrzeni lat.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
NARODOWE CENTRUM KULTURY
DOM KULTURY+
Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Narodowego Centrum Kultury Dom Kultury+ Edycja 2026

Przeprowadzone rozmowy i obserwacje pokazują, że wielu seniorów aktywnie uczestniczy w życiu swoich miejscowości. Angażują się w działalność kół gospodyń wiejskich, parafii, jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych, organizację wydarzeń lokalnych oraz różnego rodzaju spotkania integracyjne.

Jednocześnie część seniorów pozostaje mniej widoczna w przestrzeni publicznej. Nie zawsze uczestniczą oni w wydarzeniach organizowanych przez instytucje kultury, jednak nadal utrzymują relacje sąsiedzkie i uczestniczą w życiu swoich miejscowości poprzez nieformalne spotkania oraz codzienne kontakty z innymi mieszkańcami. Dla wielu seniorów szczególną wartość stanowią relacje międzyludzkie, poczucie wspólnoty oraz możliwość spędzania czasu w gronie osób o podobnych doświadczeniach. Istotne miejsce zajmują również lokalne tradycje, zwyczaje i wspomnienia związane z historią miejscowości. Podczas rozmów mieszkańcy zwracali uwagę na potrzebę organizowania działań sprzyjających integracji, wymianie doświadczeń oraz aktywnemu uczestnictwu w życiu społecznym. Seniorzy nie chcą być wyłącznie odbiorcami wydarzeń. Wielu z nich posiada umiejętności, doświadczenie i wiedzę, którymi chętnie dzieliliby się z innymi mieszkańcami.

Przeprowadzona diagnoza pozwala spojrzeć na seniorów nie tylko jako grupę odbiorców oferty kulturalnej, ale również jako osoby posiadające potencjał do współtworzenia inicjatyw lokalnych. Ich doświadczenie, znajomość lokalnego środowiska oraz zaangażowanie społeczne mogą stanowić cenny zasób dla rozwoju działań realizowanych na terenie Gminy Czastary. W kolejnych częściach raportu przedstawiono wyniki badań dotyczące aktywności seniorów, ich potrzeb, zainteresowań, miejsc spotkań oraz pomysłów na działania, które mogłyby zostać zrealizowane w ramach programu Dom Kultury +.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
75 NARODOWE CENTRUM KULTURY
DOM KULTURY+
Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Narodowego Centrum Kultury Dom Kultury+ Edycja 2026

6. WYNIKI DIAGNOZY

6.1 AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA SENIORÓW

Jednym z obszarów poddanych analizie była aktywność społeczna seniorów oraz ich uczestnictwo w wydarzeniach organizowanych na terenie gminy. Uzyskane wyniki pokazują, że seniorzy są grupą aktywną i zainteresowaną życiem społecznym swojej miejscowości. Najwięcej respondentów wskazało odpowiedzi „bardzo często” oraz „czasami”, opisując swoją obecność podczas wydarzeń organizowanych na terenie gminy. Szczególnie istotny jest fakt, że żaden z ankietowanych nie zadeklarował całkowitego braku uczestnictwa w tego typu działaniach.

Wyniki te pokazują, że seniorzy nie pozostają obojętni wobec lokalnych inicjatyw i chętnie korzystają z możliwości uczestniczenia w życiu społecznym oraz kulturalnym. Można przypuszczać, że organizowane wydarzenia stanowią dla wielu osób ważną okazję do spotkań, rozmów oraz podtrzymywania relacji sąsiedzkich.

Przeprowadzone rozmowy potwierdziły, że dla wielu seniorów udział w wydarzeniach jest nie tylko formą spędzania wolnego czasu, ale również sposobem na przeciwdziałanie samotności i utrzymywanie kontaktów z innymi mieszkańcami. Szczególnie w środowisku wiejskim możliwość bezpośredniego spotkania z drugim człowiekiem ma duże znaczenie dla poczucia przynależności do lokalnej wspólnoty. Wyniki badania wskazują również na istniejący potencjał do angażowania seniorów w kolejne działania społeczne i kulturalne. Aktywność deklarowana przez respondentów pokazuje, że jest to grupa otwarta na uczestnictwo w wydarzeniach oraz zainteresowana dalszym rozwojem oferty kierowanej do mieszkańców.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
NARODOWE CENTRUM KULTURY
DOM KULTURY+
CZASTARY
Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Narodowego Centrum Kultury Dom Kultury+ Edycja 2026

6.2 POTRZEBY KULTURALNE SENIORÓW

Ważnym elementem diagnozy było poznanie czynników zachęcających seniorów do udziału w wydarzeniach oraz określenie działań, których najbardziej brakuje im w lokalnej ofercie. Analiza ankiet wykazała, że najważniejszą motywacją do uczestnictwa w wydarzeniach są dla seniorów spotkania z innymi ludźmi. Odpowiedź ta pojawiała się najczęściej, co potwierdza, że potrzeba kontaktu z drugim człowiekiem i budowania relacji społecznych jest jednym z najistotniejszych aspektów aktywności senioralnej.

Dużym zainteresowaniem cieszą się również wydarzenia związane z muzyką i występami artystycznymi, a także wyjazdy i wycieczki. Respondenci podkreślali, że tego typu działania pozwalają nie tylko ciekawie spędzić czas, ale również oderwać się od codziennych obowiązków i poznać nowe miejsca oraz ludzi. Istotnym czynnikiem zachęcającym do udziału w wydarzeniach okazała się również możliwość zdobywania nowych umiejętności i wiedzy. Seniorzy chętnie uczestniczyliby w ciekawych zajęciach i warsztatach, które pozwalają rozwijać zainteresowania, poznawać nowe tematy oraz aktywnie spędzać czas.

Odpowiedzi na pytanie dotyczące braków w ofercie skierowanej do seniorów pokazały, że mieszkańcy odczuwają przede wszystkim potrzebę częstszych spotkań integracyjnych. Wielu respondentów zwracało uwagę, że takie działania pomagają wyjść z domu, spotkać innych mieszkańców i przeciwdziałać poczuciu osamotnienia. Wśród najczęściej pojawiających się propozycji znalazły się również spotkania z ciekawymi ludźmi, wyjazdy, wycieczki oraz koncerty. Seniorzy wyrażali zainteresowanie wydarzeniami, które pozwalają zdobywać nowe doświadczenia, poszerzać wiedzę oraz aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym. Warto zwrócić uwagę na pojawiające się głosy dotyczące potrzeby organizowania spotkań związanych z lokalną historią, tradycjami i dziedzictwem kulturowym regionu. Odpowiedzi te pokazują, że dla części mieszkańców ważne jest nie tylko uczestnictwo w wydarzeniach rozrywkowych, ale również możliwość pielęgnowania pamięci o przeszłości, przekazywania wiedzy kolejnym pokoleniom oraz wzmacniania lokalnej tożsamości.

Zebrane odpowiedzi wskazują, że seniorzy oczekują przede wszystkim działań opartych na relacjach, wspólnym przeżywaniu wydarzeń oraz aktywnym uczestnictwie. Ważne jest dla nich zarówno spotkanie z drugim człowiekiem, jak i możliwość rozwijania zainteresowań, poznawania nowych miejsc oraz podtrzymywania więzi z lokalną kulturą i tradycją.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
NARODOWE CENTRUM KULTURY
DOM KULTURY+
Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Narodowego Centrum Kultury Dom Kultury+ Edycja 2026

6.3 BARIERY UCZESTNICTWA W ŻYCIU SPOŁECZNYM I KULTURALNYM

Istotnym elementem diagnozy było poznanie czynników utrudniających seniorom udział w wydarzeniach i działaniach organizowanych na terenie gminy. Najczęściej wskazywanymi barierami były brak czasu oraz stan zdrowia. Odpowiedzi te pokazują, że część ograniczeń wynika z indywidualnej sytuacji życiowej mieszkańców i nie zawsze może zostać wyeliminowana przez organizatorów wydarzeń. Szczególnie kwestie zdrowotne mają znaczący wpływ na aktywność osób starszych i często decydują o możliwości uczestniczenia w spotkaniach, wyjazdach czy zajęciach.

Podczas rozmów indywidualnych z seniorami pojawił się jednak jeszcze jeden problem, który wielokrotnie powtarzał się niezależnie od miejsca zamieszkania respondentów. Jest nim ograniczona dostępność komunikacji publicznej na terenie gminy. Mieszkańcy zwracali uwagę, że brak regularnych połączeń autobusowych pomiędzy miejscowościami utrudnia udział w wydarzeniach organizowanych poza miejscem zamieszkania. Obecnie funkcjonujące rozwiązania komunikacyjne nie odpowiadają w pełni potrzebom seniorów, szczególnie tych, którzy nie posiadają własnego środka transportu lub są uzależnieni od pomocy rodziny i znajomych. Problem ten jest szczególnie widoczny w przypadku wydarzeń odbywających się w godzinach popołudniowych i wieczornych.

Kolejną istotną barierą okazał się sposób przekazywania informacji o organizowanych działaniach. Wiele osób starszych nie korzysta regularnie z internetu, mediów społecznościowych czy stron internetowych instytucji. W efekcie część informacji nie dociera do wszystkich zainteresowanych mieszkańców. Rozmowy z seniorami pokazały, że najskuteczniejszym sposobem przekazywania informacji nadal pozostają bezpośrednie kontakty międzyludzkie, rozmowy sąsiedzkie oraz informacje przekazywane telefonicznie. Duże znaczenie mają również tradycyjne formy promocji, takie jak plakaty i ogłoszenia umieszczane w poszczególnych sołectwach. Seniorzy często wskazywali właśnie te źródła jako podstawowy sposób pozyskiwania informacji o wydarzeniach organizowanych na terenie gminy.

Wyniki diagnozy pokazują, że planując działania skierowane do osób starszych, warto uwzględniać nie tylko atrakcyjność oferty, ale również dostępność komunikacyjną oraz różnorodne kanały informowania mieszkańców. Szczególnie istotne wydaje się wykorzystywanie lokalnych sieci kontaktów oraz tradycyjnych form komunikacji, które nadal cieszą się dużym zaufaniem wśród seniorów.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
NARODOWE CENTRUM KULTURY
DOM KULTURY+
Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Narodowego Centrum Kultury Dom Kultury+ Edycja 2026

6.4 MIEJSCA SPOTKAŃ I INTEGRACJI

Jednym z celów diagnozy było poznanie miejsc, w których seniorzy najchętniej spędzają czas oraz budują relacje z innymi mieszkańcami. Analiza ankiet oraz rozmów indywidualnych pokazała, że najważniejszym miejscem codziennego funkcjonowania seniorów pozostaje własny dom. To właśnie tam mieszkańcy najczęściej spędzają wolny czas, spotykają rodzinę oraz utrzymują kontakty z najbliższym otoczeniem. Wśród wskazywanych miejsc spotkań szczególne znaczenie mają również społeczności Kół Gospodyń Wiejskich. Dla wielu seniorów są one przestrzenią aktywności społecznej, wymiany doświadczeń oraz budowania relacji z innymi mieszkańcami. Działalność kół gospodyń stanowi ważny element integrujący społeczność lokalną i angażujący mieszkańców w życie swoich miejscowości.

Często wskazywanym miejscem spotkań były także przestrzenie związane z życiem religijnym, przede wszystkim kościół i wydarzenia organizowane przy parafii. Dla wielu seniorów uczestnictwo w życiu parafialnym stanowi nie tylko realizację potrzeb duchowych, ale również okazję do spotkań i rozmów z innymi mieszkańcami.

Wyniki diagnozy pokazują, że seniorzy preferują miejsca dobrze znane, znajdujące się blisko miejsca zamieszkania i związane z ich codziennym życiem. Można zauważyć, że poczucie bezpieczeństwa, znajomość otoczenia oraz łatwość dotarcia do miejsca spotkania mają dla nich duże znaczenie. Wnioski płynące z przeprowadzonych badań wskazują, że działania skierowane do seniorów nie powinny koncentrować się wyłącznie w siedzibie instytucji kultury. Warto wykorzystywać potencjał miejsc, w których mieszkańcy już się spotykają i czują się swobodnie. Organizowanie działań bliżej seniorów, w poszczególnych sołectwach, przy współpracy z kołami gospodyń wiejskich, parafiami oraz innymi lokalnymi środowiskami, może znacząco zwiększyć ich dostępność i skuteczność. Co istotne, wyniki te potwierdzają również obserwację wskazywaną podczas konsultacji z animatorem programu. Seniorów nie zawsze trzeba zachęcać do przychodzenia w nowe miejsca. Często bardziej efektywnym rozwiązaniem jest organizowanie działań tam, gdzie już funkcjonują istniejące relacje społeczne i gdzie mieszkańcy naturalnie spotykają się na co dzień.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
75 NARODOWE CENTRUM KULTURY
DOM KULTURY+
Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Narodowego Centrum Kultury Dom Kultury+ Edycja 2026

6.5 TRADYCJE, ZWYCZAJE I LOKALNE DZIEDZICTWO

Jednym z obszarów objętych diagnozą było poznanie tradycji, zwyczajów oraz elementów lokalnego dziedzictwa, które mieszkańcy uznają za ważne dla swojej społeczności. Analiza ankiet oraz przeprowadzonych rozmów pokazała, że seniorzy nie wskazywali wielu konkretnych tradycji wymagających przywrócenia lub odtworzenia. Może to świadczyć o stopniowym zaniku części zwyczajów lub o tym, że niektóre elementy lokalnego dziedzictwa są obecnie postrzegane jako naturalna część codziennego życia mieszkańców i nie są już identyfikowane jako odrębne tradycje. Jednocześnie w wypowiedziach respondentów pojawiało się zainteresowanie historią regionu, spotkaniami poświęconymi lokalnym dziejom oraz działaniami pozwalającymi zachować pamięć o dawnych zwyczajach i sposobie życia mieszkańców gminy. Seniorzy wskazywali również na potrzebę organizowania spotkań związanych z historią i tradycjami regionu, co pokazuje, że temat lokalnego dziedzictwa nadal jest dla nich ważny. W rozmowach zwracano uwagę na znaczenie tradycji rodzinnych, świątecznych i religijnych, które nadal odgrywają istotną rolę w życiu społeczności lokalnej. Ważnym elementem dziedzictwa są także wspomnienia związane z życiem na wsi, pracą w gospodarstwach rolnych, działalnością Kół Gospodyń Wiejskich, Ochotniczych Straży Pożarnych oraz historią poszczególnych miejscowości.

Interesujących wniosków dostarczyły również odpowiedzi na pytanie dotyczące tego, co najbardziej łączy mieszkańców Gminy Czastary. Najwięcej respondentów wskazało działalność KGW oraz organizacji lokalnych. Wynik ten pokazuje, że współczesne życie społeczne gminy opiera się w dużej mierze na aktywności mieszkańców oraz zaangażowaniu lokalnych grup i organizacji. Można zatem zauważyć, że obok tradycyjnie rozumianego dziedzictwa kulturowego, ważnym elementem budującym lokalną tożsamość są relacje społeczne, współpraca mieszkańców oraz działalność organizacji funkcjonujących na terenie gminy. Różne lokalne grupy pełnią nie tylko funkcję organizatorów wydarzeń, ale również miejsc spotkań, wymiany doświadczeń i podtrzymywania więzi społecznych.

Wyniki diagnozy wskazują, że warto podejmować działania służące dokumentowaniu wspomnień mieszkańców, gromadzeniu lokalnych historii, fotografii i pamiątek oraz tworzeniu przestrzeni do międzypokoleniowej wymiany doświadczeń. Równie ważne wydaje się wspieranie organizacji i grup, które już dziś integrują mieszkańców i przyczyniają się do budowania poczucia wspólnoty. Przeprowadzone badania pokazują, że seniorzy są ważnymi depozytariuszami wiedzy o historii i tradycjach regionu. Ich doświadczenie, pamięć oraz zaangażowanie społeczne mogą stanowić cenne źródło inspiracji dla przyszłych inicjatyw lokalnych oraz działań służących zachowaniu dziedzictwa kulturowego Gminy Czastary.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
75 NARODOWE CENTRUM KULTURY
DOM KULTURY+
Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Narodowego Centrum Kultury Dom Kultury+ Edycja 2026

6.6 POTENCJALNI LIDERZY I OSOBY AKTYWNE SPOŁECZNIE

Jednym z celów diagnozy było rozpoznanie osób i grup, które odgrywają istotną rolę w życiu społecznym Gminy Czastary oraz mogą stać się inicjatorami działań realizowanych w ramach programu Dom Kultury+. Choć ankieta nie zawierała bezpośredniego pytania o lokalnych liderów, przeprowadzone rozmowy oraz obserwacja środowiska lokalnego pozwoliły wskazać osoby i grupy, które cieszą się zaufaniem mieszkańców oraz aktywnie angażują się w życie swoich miejscowości.

Za najbardziej widocznych liderów lokalnych można uznać przede wszystkim sołtysów, członków Ochotniczych Straży Pożarnych oraz Kół Gospodyń Wiejskich. Są to osoby, które regularnie podejmują inicjatywy służące integracji mieszkańców, organizują wydarzenia okolicznościowe, festyny rodzinne, spotkania świąteczne, wydarzenia dla dzieci oraz działania skierowane do seniorów. Ich aktywność sprawia, że są dobrze rozpoznawalni w swoich środowiskach i często postrzegani jako osoby potrafiące zachęcić innych do wspólnego działania. Przeprowadzone rozmowy wskazują, że seniorzy darzą te środowiska dużym zaufaniem. Wielu mieszkańców najchętniej uczestniczy w działaniach organizowanych przez osoby, które zna osobiście lub z którymi utrzymuje kontakt na co dzień. Znajomość lokalnego środowiska, wieloletnie relacje oraz zaangażowanie społeczne sprawiają, że sołtysi, członkowie Kół Gospodyń Wiejskich oraz Ochotniczych Straży Pożarnych pełnią ważną rolę w budowaniu aktywności społecznej mieszkańców.

Wyniki ankiety pokazują również, że sami seniorzy posiadają duży potencjał do angażowania się w działania lokalne. Na pytanie dotyczące sposobu uczestnictwa w inicjatywach najwięcej odpowiedzi uzyskały „pomoc organizacyjna” oraz „wspólne spotkania i rozmowy”. Oznacza to, że seniorzy nie chcą być wyłącznie odbiorcami wydarzeń, ale są gotowi aktywnie uczestniczyć w ich przygotowaniu i realizacji. Może to wynikać z faktu, że wielu seniorów już obecnie angażuje się w działalność społeczną na terenie swoich miejscowości. Część respondentów jest związana z Kołami Gospodyń Wiejskich, Ochotniczymi Strażami Pożarnymi oraz innymi lokalnymi organizacjami, dzięki czemu posiada doświadczenie w organizacji wydarzeń i pracy na rzecz społeczności lokalnej.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
NARODOWE CENTRUM KULTURY
DOM KULTURY+
Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Narodowego Centrum Kultury Dom Kultury+ Edycja 2026

Przeprowadzona diagnoza pokazuje, że Gmina Czastary dysponuje znacznym potencjałem społecznym opartym zarówno na aktywności lokalnych liderów, jak i gotowości samych mieszkańców do współpracy. Stanowi to dobrą podstawę do realizacji inicjatyw oddolnych oraz dalszego rozwijania działań integrujących społeczność lokalną.

7. POMYSŁY NA INICJATYWY ODDOLNE

Przeprowadzona diagnoza pozwoliła nie tylko poznać potrzeby i oczekiwania seniorów, ale również wskazać kierunki działań, które mogłyby zostać zrealizowane w ramach inicjatyw lokalnych. Zarówno odpowiedzi ankietowe, jak i rozmowy z mieszkańcami pokazały, że seniorzy są zainteresowani aktywnym uczestnictwem w życiu społecznym oraz chętnie dzielą się swoimi doświadczeniami i pomysłami.

Najczęściej pojawiającym się tematem była potrzeba organizowania spotkań integracyjnych oraz działań umożliwiających mieszkańcom wspólne spędzanie czasu. Seniorzy wielokrotnie podkreślali, że ważna jest dla nich możliwość wyjścia z domu, rozmowy z innymi mieszkańcami oraz uczestniczenia w wydarzeniach organizowanych blisko miejsca zamieszkania. Dużym zainteresowaniem cieszyły się również propozycje związane z wyjazdami i poznawaniem nowych miejsc. Wśród pomysłów pojawiały się wyjazdy do kina, teatru, na koncerty oraz do miejsc o znaczeniu historycznym i kulturowym. Seniorzy zwracali uwagę, że tego typu działania pozwalają nie tylko aktywnie spędzać czas, ale również poszerzać wiedzę i zdobywać nowe doświadczenia. W rozmowach pojawił się także pomysł organizacji cyklicznych wyjazdów połączonych z edukacją kulturalną, obejmujących zwiedzanie teatrów, spotkania z pracownikami instytucji kultury oraz warsztaty i lekcje teatralne pozwalające lepiej poznać kulisy pracy artystycznej.

Istotnym obszarem zainteresowania okazały się również wydarzenia muzyczne. Zarówno ankiety, jak i rozmowy z mieszkańcami pokazały, że muzyka stanowi ważny element życia społecznego seniorów. Jednym z proponowanych kierunków działań jest organizacja cyklu kameralnych koncertów odbywających się w różnych miejscowościach gminy. Wykorzystanie remiz strażackich, sal wiejskich i innych lokalnych przestrzeni mogłoby pozwolić na organizację wydarzeń blisko mieszkańców oraz ułatwić dostęp do oferty kulturalnej osobom mającym trudności z dojazdem.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
75 NARODOWE CENTRUM KULTURY
DOM KULTURY+
Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Narodowego Centrum Kultury Dom Kultury+ Edycja 2026
GOK CZASTARY

W trakcie diagnozy pojawiły się również pomysły związane z dokumentowaniem lokalnej historii i zachowaniem pamięci o dawnym życiu mieszkańców gminy. Wielu seniorów deklarowało gotowość do dzielenia się wspomnieniami dotyczącymi swojej młodości, pracy, życia rodzinnego oraz przemian zachodzących na przestrzeni lat. W odpowiedzi na te potrzeby interesującym kierunkiem działań mogłoby być stworzenie lokalnego archiwum historii mówionej, opartego na nagrywaniu wspomnień mieszkańców. Szczególnie wartościowym elementem takiego przedsięwzięcia byłoby zaangażowanie młodzieży w rolę prowadzących wywiady. Działanie to mogłoby stać się przestrzenią do budowania dialogu międzypokoleniowego, wymiany doświadczeń oraz zachowania lokalnej historii dla przyszłych pokoleń.

W rozmowach z mieszkańcami pojawił się także pomysł stworzenia słownika lokalnej gwary i charakterystycznych dla regionu zwrotów. Inicjatywa mogłaby przyjąć formę otwartego, rozwijającego się projektu tworzonego wspólnie przez mieszkańców. Organizowane wokół niego spotkania pozwalałyby nie tylko gromadzić kolejne słowa i wyrażenia, ale również dokumentować związane z nimi historie, wspomnienia i znaczenia. Słownik mógłby być sukcesywnie uzupełniany przez mieszkańców, stając się żywym świadectwem lokalnego języka, tradycji i tożsamości.

Wyniki diagnozy wskazują również na potrzebę organizowania warsztatów i spotkań rozwijających zainteresowania mieszkańców. Seniorzy podkreślali znaczenie możliwości zdobywania nowych umiejętności, poznawania ciekawych ludzi oraz uczestniczenia w działaniach pozwalających na aktywne spędzanie czasu. Zebrane podczas diagnozy pomysły pokazują, że mieszkańcy Gminy Czastary są zainteresowani inicjatywami opartymi na współpracy, integracji oraz wykorzystaniu lokalnych zasobów społecznych. Szczególnie istotne wydają się działania łączące różne pokolenia, wzmacniające więzi społeczne oraz pozwalające zachować lokalną historię, tradycję i tożsamość kulturową.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
75 NARODOWE CENTRUM KULTURY
DOM KULTURY+
CZASTARY
Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Narodowego Centrum Kultury Dom Kultury+ Edycja 2026

8. WNIOSKI I REKOMENDACJE

Przeprowadzona diagnoza pozwoliła na lepsze poznanie potrzeb, zainteresowań oraz potencjału seniorów zamieszkujących Gminę Czastary. Uzyskane wyniki pokazują, że seniorzy są grupą aktywną społecznie, zainteresowaną uczestnictwem w życiu lokalnym oraz otwartą na współtworzenie działań skierowanych do mieszkańców. Badania wykazały, że największą wartość dla seniorów stanowią bezpośrednie kontakty z innymi ludźmi. Potrzeba spotkań, rozmowy oraz wspólnego spędzania czasu pojawiała się zarówno w ankietach, jak i podczas rozmów indywidualnych. Można więc uznać, że działania integracyjne powinny stanowić jeden z głównych kierunków przyszłej aktywności społeczno-kulturalnej.

Istotnym wnioskiem płynącym z diagnozy jest również zainteresowanie seniorów wyjazdami, wydarzeniami muzycznymi oraz działaniami umożliwiającymi zdobywanie nowych doświadczeń i umiejętności. Mieszkańcy oczekują oferty pozwalającej nie tylko uczestniczyć w wydarzeniach, ale również aktywnie współtworzyć życie społeczne i kulturalne gminy.

Ważnym zasobem lokalnej społeczności są osoby aktywne społecznie, w szczególności sołtysi, członkowie Kół Gospodyń Wiejskich oraz Ochotniczych Straży Pożarnych. To właśnie wokół tych środowisk koncentruje się znaczna część działań integrujących mieszkańców oraz budujących poczucie wspólnoty. Przeprowadzona diagnoza potwierdziła również potrzebę podejmowania działań związanych z zachowaniem lokalnej historii i dziedzictwa kulturowego. Warto wspierać inicjatywy służące dokumentowaniu wspomnień mieszkańców, gromadzeniu lokalnych historii oraz przekazywaniu wiedzy pomiędzy pokoleniami.

Na podstawie przeprowadzonych badań rekomenduje się:

- wspieranie inicjatyw integrujących mieszkańców i przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu seniorów,
- organizowanie działań w różnych miejscowościach gminy, możliwie blisko miejsca zamieszkania mieszkańców,
- rozwijanie oferty wyjazdów, wycieczek oraz wydarzeń kulturalnych,
- wspieranie projektów związanych z lokalną historią, tradycjami i gwarą,

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
75 NARODOWE CENTRUM KULTURY
DOM KULTURY+
Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Narodowego Centrum Kultury Dom Kultury+ Edycja 2026

- tworzenie inicjatyw międzypokoleniowych angażujących zarówno seniorów, jak i młodzież,
- wykorzystywanie potencjału lokalnych organizacji i liderów społecznych,
- stosowanie różnorodnych kanałów komunikacji, uwzględniających potrzeby osób starszych.

Wyniki diagnozy stanowią podstawę do przygotowania konkursu na inicjatywy lokalne oraz dalszego rozwijania oferty Gminnego Ośrodka Kultury w Czastarach zgodnie z potrzebami mieszkańców.

9. PODSUMOWANIE

Najważniejsze wnioski płynące z badań przedstawiają się następująco:

- najważniejszą potrzebą seniorów jest możliwość spotykania się z innymi ludźmi, budowania relacji i przeciwdziałania samotności,
- dużym zainteresowaniem cieszą się wyjazdy, wycieczki, wydarzenia muzyczne oraz działania umożliwiające zdobywanie nowych doświadczeń i umiejętności,
- istotną barierę uczestnictwa stanowią problemy zdrowotne, ograniczona komunikacja pomiędzy miejscowościami oraz trudności w docieraniu z informacją do części seniorów,
- ważną rolę w życiu mieszkańców odgrywają Koła Gospodyń Wiejskich, Ochotnicze Straże Pożarne oraz sołtysi, którzy są postrzegani jako osoby aktywne i integrujące lokalną społeczność,
- seniorzy wykazują gotowość do angażowania się w działania społeczne, szczególnie poprzez pomoc organizacyjną oraz udział we wspólnych spotkaniach i przedsięwzięciach,
- mieszkańcy dostrzegają potrzebę pielęgnowania lokalnej historii, tradycji oraz wspomnień związanych z życiem dawnych pokoleń,
- duży potencjał posiadają inicjatywy międzypokoleniowe, umożliwiające wymianę wiedzy i doświadczeń pomiędzy seniorami a młodzieżą,
- szczególnie wartościowe mogą okazać się działania związane z dokumentowaniem historii mówionej mieszkańców oraz tworzeniem i rozwijaniem słownika lokalnej gwary,
- mieszkańcy są zainteresowani współtworzeniem inicjatyw lokalnych i posiadają potencjał do aktywnego udziału w ich realizacji.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
NARODOWE CENTRUM KULTURY
DOM KULTURY+
Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Narodowego Centrum Kultury Dom Kultury+ Edycja 2026

Przeprowadzona diagnoza potwierdziła, że seniorzy nie są jedynie odbiorcami działań społecznych i kulturalnych, lecz mogą być ich współtwórcami i inicjatorami. Zebrane informacje stanowią podstawę do dalszych działań realizowanych w ramach programu Dom Kultury +.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
NARODOWE CENTRUM KULTURY
DOM KULTURY+
Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Narodowego Centrum Kultury Dom Kultury+ Edycja 2026